

VIHAR JUDIT

ÓE KENZABURÓ

1994-ben az irodalmi Nobel-díjat Óe Kenzaburónak ítelték oda, akinek munkásságában „a jelenkori emberábrázolásban sajátos képzeletvilágot teremtő, mítoszt és valóságot elegyítő kifejezőerőt” jutalmazták. Óe Kenzaburó már a második Nobel-díjas a japán írók sorában. Elsőként 1968-ban Kavabata Jaszunari (1899-1972) kapta meg ezt a magas irodalmi kitüntetést. De rajta kívül a japán írók közül többen is a várományosai voltak a Nobel-díjnak. Tanizaki Dzsunicsiró (1886-1965), Misima Jukio (1925-1970), Abe Kóbo (1924-1993) nemegyszer szerepelt a jelöltek listáján. Egyáltalán nem meglepő, hogy Óe Kenzaburó nyerte el ezt a kitüntetést. Korunkban, amikor újabb és újabb tűzfészek robban ki szerte a világban, az írástudók felelőssége egyre fontosabbá válik. Azoknak az íróknak a szavára kell figyelmeznünk, akik felelősséget éreznek az emberiségért, környezetünkért, azért a világért, amelyben élünk. Óe Kenzaburó szinte minden művében jelen van ez a felelősségérzet, a korai novelláktól a későbbi hosszabblélegzetű regényekig.

Óe Kenzaburó annak a II. világháború után jelentkező írónemzedéknek a tagja, akinek sorsa különböző katasztrófákkal fonódik egybe. 1935. január 31-én született a Japán déli részére eső Sikoku szigetén. Ez a hegyekkel borított terület volt akkoriban az ország egyik legelmaradottabb, legszegényebb vidéke. A földbirtokos családból származó Óe egy Osze nevű falucskában született és nevelkedett. A világháború utáni élet élménye nagy hatással volt rá, meghatározta pályájának korai szakaszát. Még iskolás gyerek, amikor elveszíti édesapját. 1954-ben Óe a fővárosba megy tanulni, és az ország egyik elsőrangú egyetemére, a Tokiói Egyetem francia szakára iratkozik be. Ez az egyetem már eddig is több, későbbi nagy íróit nevelt, így Nacume Szószeki (1867-1916), Nagai Kafú (1879-1959), Siga Naoja (1883-1971), Tanizaki Dzsunicsiró, Kvbata Jaszunari, Abe Kóbo végezte ott tanulmányait.

A diploma megszerzése után Óe Kenzaburó az *après guerre* írócsoport tagjaként egyszeriben elismert íróvá lesz. 1958-ban *Siiiku* című írását (magyarul *Mint egy állatot...* (1965) címmel jelent meg Sz. Honti Mária fordításában) a kezdő íróknak kijáró legnagyobb elismeréssel, Akutagava-díjjal jutalmazzák. Már korai elbeszéléseiben felemeli szavát az értelmetlen vérontás, a háború ellen. A *Mint egy állatot...* hőse a II. világháború óta fogságba került néger katona, akit eleinte idegenkedve fogad a kis japán falu lakossága. Veremben tartja, mint egy állatot, mert fél a furcsa jövővénytől. Később egyre jobban megbarátkoznak vele. Különösen jó kapcsolatba kerül a tizenévesekkel, akik nemcsak ennivalót visznek neki, hanem valóban emberszámba veszik. Amikor azonban kiderül, hogy a foglyot át kell adni a tartományi hivatalnoknak, újból feltámad a háború okozta szembenállás. A felnőtté érett kamasz életében ez nagy tanulság: „Tudtam, hogy a háború véres és hatalmas, nem olyan dolog, ami egyik napról a másikra dől el; háború örökké van. Ahogy a távolabbi országokban

még a birkanyjákat és a pázsitot is elsodorhatja az ár, úgy törhet be hozzánk is a háború.”

A *Ningen no hicudzsi* (1958), amely magyarul *Birkaemberek* címen látott napvilágot a Nagyvilág lapjain, azt mutatja be, hogy mit jelent egy nép számára a megszálló külföldi hadsereg jelenléte. Az embervoltukban megitort japánok mégcsak nem is tiltakozhatnak az idegen katonák megaláztatásaival szemben. Néma birkaként tűrik el emberi mivoltuk porbatiprását. Őe Kenzaburó komor hangulatú korai elbeszéléseiben gyakran hasonlítja hőseit megkínzott, megalázott állatokhoz. Az író kiáll a veszteséget szenvedett emberek oldalán: „A megszégyenítést, a megaláztatást a halál sem törli el”, vallja Őe, aki a lelki pusztulást sokkal szörnyűbbnek tartja, mint a fizikai megsemmisülést.

Az *Okurete kita szeinen* (1962) (Mégkésett ifjúság) című regényének hőse az író nemzedéke. Maga az író is „nemzedéke kitalált önéletrajz”-ának nevezi. Ezt a művet is mint sok más elbeszélését, Őe egyes szám első személyben írta, a bensőségesen önvallomás hangnemét választva. Az egyes szám első személyben íródott alkotások, a napló és az esszéhez igen közelálló zuihicu, nagy hagyományra tekint vissza a japán irodalomban. A X., XI. században a császári udvarban Muraszaki, Szei sónagon és más magasrangú udvarhölgyek művelték, megteremtve ezzel a japán irodalmi nyelvet. Ezek a műfajok később is kedveltek voltak, de valójában a XIX. század második felétől aratnak újra nagy sikert, amikor európai mintára az éregény műfaja nagy népszerűsége tesz szert. Őe Kenzaburó e regénye természetesen sok önéletrajzi vonást mutat. Mint több más későbbi alkotásában, úgy ebben is az ifjúság helyzetét vizsgálja. Őe nemzedékét azért nevezi „megkésett nemzedéknek”, mert ugyan militarista nevelést kapott, mégsem vehetett részt a II. világháborúban és tehetetlenül kellett eltűnnie a háborús vesztesnek kimért megaláztatásokat. Szerinte az állandóan változó és bizonytalan világban főként ez az oka annak, hogy ez a nemzedék állandó identitászavarral küzd.

A 60-as évek közepétől megváltozik Őe Kenzaburó szemlélete és stílusa. Ő, aki eddig Dosztojevszkij, Sartre és Camus hatása alatt állt és erősen baloldali szellemű írásokat jelentett meg, ebben az új korszakában a szexualitás problémáját tekinti művei központi kérdésének. *Kodzinteki na taiken* (1964) (Önkísérletezés) című regényén Norman Mailer hatása érződik. E regényében hősei szexuális viselkedésének okait tárja fel. A nemiség, Őe szerint az önkifejezés eszköze és a környező világgal való kapcsolatteremtés legfontosabb formája. Ebben a művében is sok az önéletrajzi elem. A regény hőse egy tanár, akinek gyermeke – az atombombatámadás következtében – torzszülöttként jön a világra. Az apa nem képes elviselni ezt a fájdalmat, ott hagyja családját és a nemiségben keres vigasztalást. Hosszú ideig él szeretőjével Afrikában, majd egy napon megtér családjához. A régi buddhista nézet uralkodik benne: az apák bűnei miatt fiaiknak kell megszenvedniük. Ettől kezdve gyermekének szenteli életét. A szerelem és kötelesség közötti konfliktus témája korántsem idegen a japán irodalomban. A kabuki-drámákban gyakran válik központi kérdéssé ez a probléma.

A *Hirosima nóto* (1966) (Hirosimai füzet) című írása az atombomba-robbanás áldozatainak állít emléket, újabb katasztrófa bekövetkeztére figyelmeztet. Mint Ibusze Maszudzsi (1898-) *Fekete eső* című regényében, Hara Tamiki (1905-1951) *A nyár virága* című elbeszélésében, Őe Kenzaburó is hiteles képet fest korunk egyik legré-
misztőbb veszélyéről.

A *Mannen gannen no futobóru* (1967), (Futball 1860-ban) című regénye egy év alatt tizenegy kiadást ért meg Japánban és elnyerte a Tanizaki-díjat. Két testvér sorsának ábrázolásán keresztül azt mutatja be, hogy modern világunkat át meg átszövik a múlt hagyományainak szálai. Milyen ellentmondások születnek ebből? Erre ad választ Óe Kenzaburó. A groteszk és a fantasztikum egyszerre van jelen ebben az alkotásban is. A két, egymástól teljesen különböző alkatú testvér hiába megy vissza falujába, nem leli az oly buzgón keresett népi forrást, amelytől éltető erőt remél. Egyikük passzivitásba menekül. Másikuk a vezér szerepét vállalja, de mindenkinek csalódást okoz, mert számára csak saját hatalmi vágyainak kielégítése, a diktátori szerep eljátszása a fontos. A hatalmi pozíció elnyerése után a közös ügy számára már csak annyit ér, mint egy futballmeccs. Óe, a 60-as évek diáktüntetéseinek reménytelenségére utalva, regényében azt is érzékelteti, hogy hiába múltott el száz év 1860 óta, a világ lényegileg mit se változott.

Következő nagy regénye, a *Kozui va vaga tamasii ni ojobi* (1973) (Körülvettek engem a vizek lelkemig), melyből a Nagyvilág közölt részletet a *Szabad Tengerjárók* címmel Kalmár Éva fordításában. Nem véletlenül választotta könyvének címéül Óe Kenzaburó a Bibliából vett idézetet, Jónás szavait. Az író úgy érzi, hogy miként hajdanában a prófétának, neki is kötelessége figyelmeztetni a nukleáris apokalipszis veszélyére. De Óe nemcsak az atomháborúra gondol. A kógai kifejezés mindazt jelenti, ami „társadalmilag ártalmas”, ami ember és természet létét tönkretelheti. Az ember elszakadt a természettől, kapcsolatuk megromlott, int Óe. Az emberek lába alól kimozdult a talaj, megszűnt az eddigi egyensúly. Egyszer már volt vízőzön, figyelmeztet, és a víz most már a mellünkig ér! A regény főhőse nem talál más kiutat, szellemi fogyatékos gyermekével visszavonul egy atombiztos bunkerbe, hogy a fák és cetek lelkével azonosulhasson. A 70-es, 80-as években Óe hitvallása sok közös vonást mutat be Abe Kóboóval. Az elembertelenedett gépezetté váló világban talán mindketten a diogeneszi hordót keresik. Abe egyik regényében, *A dobozemberben* a főhős egy dobozba vonul vissza. Egyik legsikeresebb alkotásában, *A homok asszonya* címűben pedig szintén eltűnik, a homoksivatagban próbál elrejtőzni.

Óe itt közölt elbeszélése, melynek címe *Kimjó na sigoto* (1958) az író első megjelent alkotása. Még egyetemi éve alatt írta, az egyetem által kiadott Tókjó daigaku sinbun 32. számában látott napvilágot egy novellapályázat nyertes darabjaként. Az író korai korszakának jellegzetes vonásai már ebben az elbeszélésében is felismerhetők: a megaláztatás elviselésének kérdése, a környezetünkért vállalt felelősség, az ifjúság identitáskeresésének problémája. A rászedett fiatalokkal szemben az író ebben az írásában is mély együttérzésének ad hangot.

KÜLÖNÖS MUNKA

Az útkereszteződést rögtön megláttam, amint a széles járdán a kórház melléképületével szemben levő óra irányába igyekeztem. A közeli építkezésen az egyik acél-sodronyba szorult hajlékony faág nyikorgó, vinnyogó hangot hallatott. Rögtön ezután kutyaugatás tört fel, aztán egyre erősebben ismétlődött, melyre makacsul, mint a visszhang, a távolból mindannyiszor csaholás felelt.

Az egyetem felé mentem, amikor az útkereszteződésnél felfigyeltem erre a szokatlan hangzavarra. Ezután azonban hiába hegyeztem a fülemet, most már semmi sem hallatszott. Mélyen felháborodtam, amikor meghallottam a kutyák ugatását, de ennek az érzésnek nem volt sok értelme.

Március végén járhattunk, az iskolában kifüggesztett hirdetések között a különmunkák falragaszait nézegettem, amikor ez a kutyaugatás belépett az életembe. Körfogott, akár a testre tapadó nedves szövet.

A kórház által meghirdetett állás és ez a különmunka azonban alaposan különbözött egymástól. A kórházzal szemközti fabódé felé tartottam, hogy az őről felvilágosítást kérjek. Csak egy diáklány állt ott, és egy fiatalember, az egyik magánegyetem hallgatója. Egy sápadt arcú, középkorú férfi, aki csizmát viselt, magyarázott nekik valamit. Odaléptem az egyetemista háta mögé. A vastag szemhéjú, középkorú férfi tetőtől talpig végigmért, miközben nagy igyekezettel, kézzel-lábbal mutogatva próbált alapos felvilágosítást nyújtani.

– Százötven kutyával kell most végezni – mondta a középkorú férfi. – Az ölést megcsinálom magam, már holnap belefogunk és három nap múlva kész is lesz.

Az újságokból én is értesültem arról, hogy ebben a kórházban, kísérleti célból százötven kutyát tenyésztettek egy angol orvosnő vizsgálatai számára. Miután a kutyákra már nincs szükség, és a kórház nem képes tovább tartani az állatokat, felfogadták ezt a férfit, hogy mihamarabb pusztítsa el az összes kutyát. Lévén kísérletről szó, mindegyik állatot fel kell boncolni.

Miután a férfi a munkakezdés időpontjára felhívta figyelmünket, a kórház irányába távozott, mi pedig a hátsó kapu felé irányítottuk lépteinket.

– Jól megfizetik – jegyezte meg a diáklány.

– Elvállalod? – tudakolta kíváncsian az egyetemista.

– Tudok állatokat etetni, a tetemüket pedig majd valahogy megszokom.

– Én is elvállalom – jelentette ki az egyetemista.

Ahogy ott álltam az útkereszteződésnél, bármennyire is füleltem, kutyaugatás most sehonnan sem hallatszott. Az út menti fák levelein-ágain végigsüvített az esti szél. Az egyetemista kérdő tekintettel mustrált végig.

– No jó, elvállalom én is – szóltam beleegyezően.

Másnap reggel felvettem fűszínű munkaruhámat és elindultam. A sintérmunkát végző alacsony, izmos ember harminc év körüli lehetett. Az én feladatomból az volt,

hogy a ketrecek előtti, kerítéssel körülvett területre húzzam be a kutyákat. Majd a sintér végzett velük, bőruket lenyúzta. Az egyetemista pedig a kórház megbízottjának adta át a tetemeteket. A diáklány a bőruket rakta rendbe. A munka jól haladt, és a délelőtti folyamán ötven állattal végeztünk. Hamar belelendültem.

A kutyák ketrece egy alacsony kerítéssel körülvett téren állt. Körülbelül egy méternyi távolságban karók magasodtak. Az kutyákat ezekhez kötözték. Az állatok nyugodtak voltak. Az egy évig tartó tenyésztés ideje alatt az agresszivitás mintha végképp kihalt volna az állatokból. Még csak nem is ugattak, ha a kerítéshez közeledtem. A kórházi hivatalnok hangjára viszont, minden ok nélkül, hirtelen vad csaholásba kezdtek, és egy óráig is eltartott, míg lecsillapultak. Amikor beléptem a ketrecebe, az összes állat rám emelte tekintetét. Furcsa érzés kerített a hatalmába, hiszen százötven kutya fürkésző pillantása szegeződött egyszerre rám: a kutyák szeméből háromszáz parányi alakban néztem vissza önmagamra. Beleremegtem.

Különböző fajtájú kutyák voltak. Majdhogynem mindegyik másféle keverék. S mégis, ezek a kutyák rettenetesen hasonlítottak egymásra. A nagy, a közepes és a kisebb kutyák egyaránt karókhöz kötve heverésztek. Valamiben hasonlítanak, gondoltam magamban ismét. Talán, mert mindegyik kores és csontig soványodott? Mert mind közömbösen heverészik a földön? Vajon minden ellenállás megszűnt bennük? Mi, japán diákok, legalábbis így gondoltuk.

Ebben az időben még egyáltalán nem érdekelték a politikai kérdések. Csak jó néhány évvel később kezdett vonzani a politikai. Húszesztendős voltam. Még hírből sem ismertem, mi a fáradság. A kutyák sem foglalkoztattak különösebben.

Jót szórakoztam, amint egy spicce és egy juhász kores, akár a rovarok, körbepörbörögtek egymást. A spicce éppen a juhász fehér göndör szőrét borzolgatta. Mintha langyos szellő fújtna egyenest bele a bundájába. Felnevettem.

– No nézd csak! – szóltam izgatottan oda az egyetemistának. – Hű, de vicces! A spicce a farkaskutyával párzik.

Az egyetemista száját dühösen összeszorítva elfordult. Én pedig bizonytalanul megfogtam egy közepes nagyságú kutya kötelét, és elkezdtem kifelé húzni a ketrecből.

Amikor kiléptem a térre, a sintér, kezében bottal, éppen a deszkakerítés mögé terelte az egyik állatot. Úgyesen a háta mögé rejtette a husángot, s látszólag barátságosan közeledett a kutyához. Meglehetősen távolságban álltam tőlük, amikor a bottal hirtelen lesújtott. Az állat felugatott, majd elterült a földön. Lélegzetelállító módszer volt. A sintér a derékszíjáról lecsatolt egy nagy konyhakést és a kutya torkába döfte. A vér egy vödörbe folyt. A sintér keze megszokott egykedvűséggel hasította le a bundát az állat húsáról. Különös remegés fogott el, amikor orromba csapott a forró kutyavér szaga.

Milyen rettenetes! Bár a sintér felháborító tevékenységéről tulajdon szememmel győződhettem meg, mégis úgy éreztem, nem tehetek semmit ellene. Szörnyű mérénylet volt ez az étellel szemben. Kimerült voltam, így aztán nem tört fel bennem a gyűlölet a sintér iránt. Akkoriban meglehetősen közönyös voltam. Nem vettem részt diáktüntetésekben, mint a barátaim. Egyébiránt a kormány érdekeivel sem tudtam azonosulni. Mindig indulatba jöttem, amikor eszembe jutott a kutyatenyésztés, az indulatoskodástól meg elfáradtam.

Most egy hófehér szörmét nyúzott le a sintér, én pedig felemeltem a hátsó lábainál e szárnalmas kutyatetetemet, és kiléptem a ketrecből. Az állat még meleg volt. Vérszagot árasztott. Izmai akár az ugródeszka fölött görcsösen összezsugorodó úszóé. A

ketrecen kívül az egyetemista vette át a tetemet. Óvatosan vitte, nehogy hozzáérjen a testhez. Amint elengedtem a kötelet, máris egy újabb kutyáért indultam.

Talán öt állattal végezhetünk, amikor a sintér kijött a ketrecből, hogy cigarettára gyűjtsön. Odaléptem hozzá. Áradt a kutyavér szaga a testéből, ruhájából. Önkéntelenül is elfordítottam a fejem. A diáklány a vértől szennyeny szőrmeéket rendezgette, hogy aztán a csap alá tartsa.

– Az egyik fiú mérget használt – bökte oda a sintér.

– Mérget?

– Ühüm. Én aztán soha nem adok nekik mérget! Úgy csinált, mintha az árnyékban teázgatna, és ehelyett megmérgezte az egyik állatot. Én a kutyákat bottal ütöm agyon, ez már egészen más! Ezzel a bottal járok kölyökkorom óta. Ahhoz nem kell mérget használni, hogy egy kutyával végezzem az ember!

– Hát igen – feleltem csöndesen.

– Úgy ám! Undorítóan bűzös az olyan dög, amelyikben méreg van. De ha gőz fölött nyúzzuk meg az állatot, bizisten jó szaguk van! Ennyi jogom azért nekem is lehet, nem igaz?

Kényszeredetten elmosolyodtam.

– Ennyi jogom csak van – mormogta makacsul a sintér. – A méreg, szerintem másra való. Én szeretem a kutyákat.

A diáklány, kezében szőrmeékekkel, kitámolygott a ketrecből. A vastag szőrme olyan volt, mint egy vizes télikabát. Nehéz és merev lett a vértől. Amikor a diáklány a csaphoz lépett, odasiettem hozzá.

– Ez a férfi – szólt hozzám a diáklány – elég konzervatív. Arra büszke, hogy bottal üti agyon az állatokat. Ez az életének értelme.

– Ilyen a filozófiája – válaszoltam.

– Sintérfilozófia – érvelt a diáklány. – Persze nagyjából ugyanazt jelenti.

– Hogy érted ezt?

– A kádár szakértelme – a kádár kultúrszintje. De ha egyéneként vizsgáljuk ezeket a kultúrszinteket, a mi példánk mégis kirívó eset. Az ilyenfajta filozófia erősen kapcsolódik az élethez. Egyszerű! A sintér életszemlélete a prostitúció filozófiája, a hivatal, a cég megfellebbezhetetlen szolgálata. Végeredményben mindenütt beszennyeződik az ember.

Egy darabig hallgatott, majd kisvártatva újra megszólalt.

– Teljesen reménytelen az egész – mondta izgatottan, s rám szegezte tekintetét. Eközben tovább folytatta a munkát: a folyó víz alá tartotta a szőrmeéket.

– Akár beleavatkozunk ebbe a kultúrszinttel kapcsolatos kérdésbe, akár nem, mindannyian úgyis nyakig elmerülünk benne. Nem lehet egykönnyen lemosni.

A vízzel telt vályúba hajítottuk a szőrmeéket. Bűdös lett a tenyerünk.

– Nézd csak – szólalt meg hirtelen, feszülő lábikrájába bökve az ujja hegyével, melynek nyomán zöldesfekete bemélyedések keletkeztek, majd gyorsan fel is szívódtak.

– Borzalmas. Ez nem változik.

– Nem, soha.

Mialatt a diáklány a szőrmeéket tisztogatta, én a pázsiton teniszező ápolókat figyeltem. Gyakran hibáztak, és jóízűt nevettek, amikor a hálóba ütközött a labda.

– Ha a pénzt megkapom, elmegyek és megnézem a tűzhányót – ábrándozott a lány.

– Csak összekuporgatom valahogy azt a pénzt.

– A tűzhányót? – kérdeztem közömbösen.

– Biztos egészen csodálatos – mondta, s halkán felnevetett. Nagyon elfáradt. Mindkét keze vizes volt, üres tekintete a semmibe révedt.

– Nem szoktál gyakran nevetni – jegyeztem meg.

– Az olyanok, mint én, általában nem szoktak. Már kisgyerekkorom óta így van. Lassanként az az érzésem támad, hogy a végén még el is felejték nevetni. Ha viszont a tűzhányó jut az eszembe, könnybe lábad a szemem a kacagástól. A hatalmas hegy belsejéből gomolygó füst tör fel vagy micsoda. Fantasztikus lehet!

A diáklány válla megremegett a nevetéstől.

– Rögtön elutazol, ha meglesz a pénz?

– Igen, repülőgéppel. Azt hiszem, csodálatos lehet akkor meghalni, amikor az ember eléri a hegycsúcsot.

A fáradságtól összegörnyedten eltűnődtem. Fölöttünk, akár egy hal, felhő csillogott a vakító fény sugarban. A nagy fényességben kezemet arcom elé emeltem, hogy ne érezzem a rothadás bűzét. Szentül meg voltam győződve arról, hogy testem minden zugából a kutyák szaga árad. Még a bőrt is másnak éreztem a tenyeremen, ahogy végig simítottam a fületem.

– Majd veszek egy kölyökkutyát – mondtam a diáklányhoz fordulva.

– Micsoda?!

– Egy iszonyatosan szánalmas rótszínű korszot. Ezzel az állattal fogok vezekelni a százötven kutyáért, amelyeket itt elpusztítottunk. Beleborzongok, ha eszembe jut az undorító korszot kutyám.

Felnevettem, mire a diáklány erősen az ajkába harapott.

– Mindannyian rettenetesen utálatosak vagyunk – fakadt ki.

Visszamentünk a ketrechez. A sintér éppen a kórházi hivatalnokkal tárgyalt. Az egyetemista kicsit messzebb állt, de szintén fültanúja lehetett az izgatott szóváltásnak.

– De kérem, a kórházban nincs „körülbelül”! – rendelkezett a hivatalnok. – Kórházunknak a mai naptól semmi köze nincs a kutyákhoz! Kérem, jegyezze meg, hogy mától fogva teljesen más tevékenységet kell folytatnunk!

– Rendben, uram! Ma megoldjuk, ahogy megbeszéltük.

– A tegnapi nap volt az utolsó, amikor élelmet tudtunk biztosítani az ebeknek.

– Akkor most éheztessek őket? – kérdezte ingerülten a sintér. – A maradék rizst megkapják.

– Megnézzem mennyi maradt a rizsből?

– Nézd! Utána odaadjuk az állatoknak.

– Jövök, segíték – szólt közbe a diáklány.

– Én ugyan nem! – vágott közbe erélyesen az egyetemista.

A sintér meg a kórházi hivatalnok meglepetten fordult az elvörösödő egyetemista felé.

– Micsoda?! Hogy mit merészel? Még hogy nem! Nahát!

– Mi van? – értetlenkedett a sintér.

Holnaputánra be kell fejezni a kutyák legyilkolását? Tehát az a szelíd kéz, amelyik eddig táplálékot adott, mostantól aljas gyilkosságot fog elkövetni. Agyon kellett volna ütnöm az egyik kutyát, de az farkcsóválva éppen a rizsadagját ette, és úgy éreztem, képtelen lennék lesújtani rá.

– Ma csak ötven kutyával végeztünk – bökte ki dühösen a sintér. – A maradék száz tán éhen dögölgjön? Nem lehetünk ilyen kegyetlenek!

– Kegyetlenek? – csodálkozott az egyetemista.

– Úgy bizony! Ilyesmibe én aztán nem megyek bele! Én szeretem a kutyákat!

A sintér és a kórházi hivatalnok kilépett a sötét utcára. Az egyetemista a vérrel bezennyezett kerítésnek támaszkodott. Nadrágja teljesen átnedvesedett a kutyák vére-től.

– Kegyetlenkedés – mondta az egyetemista. – Ez aljas módszer.

A diáklány közönyösen a földre szegezte tekintetét és nem szólt egy szót sem. A félhomályban sötéten csillogott a föld a kutyák véréből. A tócsának olyan alakja volt, mint egy nagy tevefejnek.

– Aljas módszer! Vagy szerinted nem így van?

– Hát persze – egyeztem bele anélkül, hogy különösebben ráfigyeltem volna.

Az egyetemista ekkor hirtelen felém fordult és így fakadt ki:

– Kibírhatatlannak tartom, hogy ezek a kutyák egy alacsony fallal körülvett ketrecben élnek. Mi láthatjuk, hogy mi van a falon túl. Ők nem. Így kell várniuk arra, hogy meggyilkolják őket.

– Miért lenne szükségük arra, ami a falon túl látszik? – jegyezte meg a diáklány.

– „Miért lenne szükségük?” Képtelen vagyok elviselni az ilyen álláspontot! Az ilyen nézet csak addig helytálló, amíg a kutyák farkukat csóválva a táplálékukat fogyasztják.

Nem jutottunk dűlőre az egyetemistával. Feltekertem a kötelet, és a következő kutyáért indultam.

Most a legnagyobb fülűt választom ki, gondoltam magamban.

Estére ötven állattal végeztünk. A vízcsapnál gyűltünk össze. A sintér gondosan egymásra tette és összekötözte a tisztára mosott szőrméket. A kórházi hivatalnok is megérkezett. Lecsutakoltuk kezünket, lábunkat, s már csak a sintérre vártunk.

– Mi lesz a tetemekkel? – kérdezte az egyetemista.

– Elégetjük, ott ni.

Az épület tetején hatalmas kémény magaslott. Halványrózsaszín füst szállt fel belőle.

– Ez az emberi holttestek elégetésére szolgál? – kérdezte az egyetemista.

A sintér rámeredt és szúrós tekintettel mérte végig.

– Mért? Mi különbség van az emberi holttest és a kutyatetem között?

Az egyetemista előregörnyedt és egy hangot sem bírt kinyögni. A válla finom remegését figyeltem. Rettenetesen izgatott lehetett.

– Persze, van különbség – törte meg a csendet a diáklány, miközben továbbra is a kéményt figyelte.

Egy ideig senki sem szólalt meg. Kisvártatva megkérdeztem:

– Mégis, miben különböznek?

– A füst színe más. Ha embert égetnek, annak jellegzetes piros színe van.

– Talán most éppen egy piros arcú óriás tetemét égetik – jegyeztem meg.

– A kutyáktól van ez. Meg aztán alkonyodik is. Tán ez adja neki ezt a jó színt.

Továbbra is a füstöt bámultuk. A sintér felemelte az összekötözött szőrméket és a hátára vette. Lassan beesteledett. A lebukó nap fényében a sintér koromfeketének és erősnek látszott.

– Holnap jól fog menni a munka – szólt elégedetten a sintér. – Szép időnk lesz, hehehe.

Másnap reggel fényesen sütött a nap. S annak ellenére hogy a munkaszerződésünkkel foglalkozó kórházi hivatalnok nem jelent meg, a munka zavartalanul folyt, s már két-három perccel déli tizenkettő előtt be is fejeztük, amit kellett. Bár meglehe-

tősen fáradtak voltunk, fűrgén végeztük a ránk bízott feladatot. Csak az egyetemista látszott idegesnek és búskomornak.

– Tegnap este a fürdő után is éreztem a testemen a kutyák szagát. Odaragadt a vérük a körmöm alá, nem lehetett kikaparni. De hol az a szappan, amelyikkel el lehet venni a szagukat?!

Néztem a kimerült egyetemista kezét. Karcsú ujjain a körmök alatt beszáradt a vér.

– Nem kellett volna elvállalnod ezt a munkát – fordult felé a diáklány is.

– Nem ez a lényeg – válaszolt az egyetemista egyre izgatottabban. – Ha nem én vállaltam volna el, helyettem valaki másnak a körme alatt tapadt volna meg a kutyák vére. Akkor rajta lehetne érezni állandóan azt a förtelmes bűzt.

– Humanista vagy – szóló megtrórt hangon a diáklány.

Az egyetemista nem válaszolt, csak ránk emelte véraláfutásos szemét.

Egyre ingerültebb lett. Hiába szóló hozzá a sintér, ő válaszra se méltatta. Ettől a sintérrre is átragadt a rosszkedv.

Most egy szetterféle korcsot vezettem elő, hogy átadjam a sintérnek, aki éppen cigarettára gyújtott. Az egyetemista továbbra is makacsul háat fordított neki.

Követtem a szetter lábnyomát.

– Ide kötözzük – mutatta a sintér.

A szettert ahhoz a karóhoz vezettem, amelyiket a ketrec bejáratához legközelebb verték be a földbe.

– Ez a kutya nagyon mérges – jegyezte meg a sintér. – Akkora, mint egy borjú és nagyon vad, ilyennel még eddig nem volt dolgunk.

– Nem lesz könnyű vele – nyomtam el egy ásítást, amelytől könny szökött a szemembe. – Meg fog vadulni, már látom.

– Ühüm – ásított a sintér. – Nyugodtan kell csinálni. Így ni!

Ezzel a sintér levette a nadrágszíját, aztán a csuklójára tekerte.

– Hagyják abba! – kiáltott fel az egyetemista. – Még hogy nyugodtan! Micsoda aljasság! Hallani sem akarok ilyen ocsmány beszédet!

– Hisz csak annyit mondtam, hogy egy akkora kutyával, mint egy borjú, csak nyugodtan lehet elbánni – magyarázkodott a sintér.

Az egyetemista ajka remegett:

– Ez brutális módszer! Undorító! Bánhatna finomabban is a kutyákkal!

– Ezt épp maga mondja, aki még egy kölyökkutyát sem tudna agyonütni – sziszegte a sintér, szájából nyál fröcsesent ki.

Az egyetemista a megdühödött sintérrre meresztette szemét, aztán hirtelen kitépte a botot a kezéből, s a ketrec melletti karóhoz kötözött kutya felé rohant. Az állat a bottal hadonászó egyetemista láttán erős csaholásba kezdett. Erre az meghátrált, majd újra előreugrott és teljes erőből a támadni készülő kutya fejére ütött. Az állat felvonított, és nekiugrott a ketrecnek. Aztán lezuhant, de még volt benne élet. Szájából vér tört fel, vonaglott iszonyú kínjában. Az egyetemista szinte megkövülten állt ott, és a haláltusával birkózó kutyát figyelte.

– Hé! Üssön már! – ordította dühösen a sintér. – Csak az állatot kínozza.

De az egyetemista meg se mozdult. Nyitott szájjal, lihegve kapkodta a levegőt, meg-megremegett.

A kutya teste görcsbe rándult, kínjában el akarta szakítani a kötelet, de a kötél csak annál jobban a nyaka köré tekeredett. Odafutottam, kitéptem a botot társam kezéből, majd a vérző állat homlokára csaptam vele. A kutya torkából visítás tört fel, aztán nem mozdult többé.

– Kegyetlen dolgot műveltél! – mondta az egyetemista.

– Mit mondsz?

– Te gyáva! A kutya nem támadott meg téged, hiszen teljesen el volt gyengülve.

A düh torkomat szorongatta, de egy szót sem szóltam. Levettem a kutya nyakát szorító kötelet, s rá se hederítettem az egyetemistára.

– Ügyes volt! – dicsért meg a sintér. – Veszélyes munka ez, ha nem vigyáz az ember!

De szavai nem hatoltak el a tudatomig.

Késő délután egy bőrbajos vörös kutya beleharapott a combomba. A dolog akkor történt, amikor ezt a bizonyos vörös kutyát az egyik karó felé húztam, miközben a diáklány egy vértől csepegő irkával jött felém. Az állat megvadult, dühösen megrántotta a kötelet, s amint csitítani akartam, a combomba harapott. Az odaugró sintér gyorsan leválasztotta rólam az ebet. Nem éreztem semmilyen fájdalmat a combomban, csak mintha elszibbadt volna.

– Mekkora t sikítottál! – mondta a diáklány.

– Véres lesz a cipője – jegyezte meg a sintér, – szétfeszítette az agyonütött állat po-fáját és a szájába nézett.

– A rossz fogával harapott. Az odvas, meglazult fogával. Ronda foga volt neki!

Sok vért vesztettem, s mivel egy kicsit elszédültem, a diáklány segített a járásban. Nem akartam, hogy az egyetemista észrevegye.

* * *

Egy bőrdíványon hevertem. Az egyik ápolónő óvatosan bepólyálta meztelen combomat.

– Ugye nem fáj? – kérdezte.

– Nem.

– Persze, hogy nem. Már készen is vagyunk – egyenesedett fel az ápolónő.

Felhúztam a nadrágomat. A kötés jól összeszorította az izmaidat.

– Rendben van. Még adok egy injekciót és aztán a számlát.

– Injekciót?

– Igen. Nem szeretném, ha megkapná a veszettséget.

Lehunyt szemmel feküdtem a díványon.

– Veszettség ellen?

– Igen.

– Így bizonyára tartós lesz a védettségem.

– Élünk vagy meghalunk, idő kérdése az egész – csengett hidegen az ápolónő hangja.

– Ó! – sóhajtottam fel. – Valami miatt vezekelnem kell.

– Mi miatt? Mire gondol?

– A kutya fogára – mérgelődtem.

– Hahó! – kiáltott valaki. – Hahó! Hahó!

Kinyitottam az ajtót, lementem a lépcsőn. A raktár előtt ott állt a sintér a többiekkel. Egy rendőrtisztet vettek körül, aki végigmért engem is. Zsebkönyvébe felírta a nevemet és a lakáscímemet.

– Miért van erre szükség? – kérdeztem.

A rendőrtiszt az állat vakargatta és egy szót sem szólt.

– Miért? – ismételt meg a kérdést.

– A hivatalnokról kiderült, hogy húsügynök – szólt közbe a diáklány. – A kutyahúst egy mézárszéknek adta el. A hentes panaszt tett ellene, aztán lelécelt.

Szótlatlan néztem a diáklányra.

– Hát akkor nem kapjuk meg a bérünket.

– Bizony nem.

– A hivatalnok meglépett velem.

Ránéztem a sintérre, majd az egyetemistára. Mindketten sápadtan, mozdulatlanul álltak.

– Sőt én még fizethetek is a kórházi kezelésért.

– Egy kutya megharapta, a kórházi hivatalnok becsapta, a hentes el se jött.

A rendőrtiszt kimért hangon beszélt:

– Valószínűleg behívjuk magukat tanúskodni.

– Igen, én is így gondolom – helyeselt az egyetemista, aki meglehetősen elégedetlennek látszott. – Az viszont ostobaság, hogy mi adtuk el a kutyahúst. De ebbe a brutális öldöklésbe nem szabad belenyugodni. Nekünk ebből semmi jó sem származott.

A rendőrtiszt elengedte a füle mellett az egyetemista szavait, gyorsan átvágott a téren és csakhamar eltűnt a szemünk elől. Mindannyian dermedten álltunk. Hirtelen erős nyilallást éreztem a combomban. A fájdalom egyre növekedett.

– Hány állat pusztult el? – kérdezte a diáklány.

– Hetven.

– Akkor nyolcvan megmaradt.

– Azokkal mi lesz? – érdeklődött az egyetemista.

– Biztos visszaküldik őket – válaszolt rosszkedvűen a sintér és összeszedte a szerzőségeit.

Fel s alá kezdtünk sétálni az útkereszteződéstől az árkádokig. Hirtelen a diáklány megsimogatott és gyöngéden ezt kérdezte:

– Hogy vagy? Biztos még fáj...

– Hát, bizony. Még injekciót is kaptam.

– Jaj, borzasztó!

– Elég szörnyű – válaszoltam.

Már alkonyodott. Egy kutya hangosat ugatott.

– Kutyákat pusztítottunk el – szólaltam meg bizonytalanul –, de a pusztulásukért nekünk kell megszenvednünk.

A diáklány meglepetten vont fel a szemöldökét, majd hangosan felnevetett. Mint ha elillan volna belőlem a fáradtság, önfelédten felkacagtam.

– A kutyák kimúltak, a szőrmék tiszták lettek. Miután minket is agyoncsaptak, most itt sétálgatunk.

– Azt azért elmondhatjuk, hogy a szőrmék tiszták lettek – jegyezte meg a diáklány.

A kutyák vadul felcsaholtak. Vonításuk az alkonyi égboltra hasított. Egészen bizonyos, hogy még két órával később is csak ugattak, csak ugattak...

VIHAR JUDIT fordítása